

Høringsnotat til statsbudsjettet 2021

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 67 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse.

Programkategori 09.00 Adm. Kap. 601 Utredning. Forskning m.m Post 21 Spes. Driftsutgifter.

MERKNAD 1: Det utarbeides en helhetlig og tverrdepartemental hørselsplan.

HLF viser til representantforslaget som ligger til behandling i Stortinget om utarbeidelse av en helhetlig hørselsplan

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2019-2020/dok8-201920-133s/?all=true> og ber om at komiteen ser forslaget i sammenheng med en tverrdepartemental plan innen hørselsområdet, for tiltak blant annet innen utredning og diagnostisering, utprøving og tildeling av høreapparater og annet hørselsteknisk utstyr samt oppfølging med mestrings- og rehabiliteringstiltak. Planen må også sikre tilgang på nødvendig kompetanse i hørselsomsorgen. Dette blant annet for å hindre at personer med hørselshemming støtes ut av arbeidslivet. Det er også viktig å koordinere alle tjenester hørselshemmede bruker. Norske og internasjonale studier viser at mange høreapparater ikke tas i bruk, fordi tilpasning og opplæringen i bruken er mangelfull. Tallet kan være så høyt som 22 prosent². Tar vi utgangspunkt i antatt bevilgning for 2020, kan det innebære at høreapparater for rundt 170 millioner kroner årlig legges i en skuff. I tillegg kommer andre store samfunnsmessige kostnader, både på individ- og samfunnsnivå. Forskning viser at bruk og nytte av høreapparat er signifikant knyttet til oppfølging av hørselsfaglige instanser³. Tilpasning og opplæring i bruk av høreapparater sorterer hovedsakelig under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) sin ansvarsportefølje, mens utgiftene til selve høreapparatene sorterer under Arbeids- og sosialdepartementet (ASD). Det er derfor viktig at HOD og ASD samhandler i oppfølgingen av hørselshemmede, slik at ressursene nyttiggjøres til beste både for individet og samfunnet. En helhetlig plan for hørselsfeltet vil bidra til å sette i system hva som er behovet og for så å utvikle hvilke tiltak som må til for at hørselshemmede gis mulighet til et godt liv.

Programkategori 29.60, Kap 2661, post 73 (frilanstolker) og post 76 om hjelpemidler og bedring av funksjonsevnen og Kap. 605, post 1 (fast ansatte tolker)

MERKNAD 2: Tolkeområdet tilføres totalt 31,8 millioner som foreslått, men alt i friske midler. De 15,8 millionene som er foreslått overført fra kap 2661, post 73 og 76 til kap. 605, post 1 beholdes som i dag.

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. Int J Audiol. 2005; 44, 213-230.

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25.6102&MainContent_6263=6496:0:25.6109&Content_6496=6178:50246:25.6109:0:6562:14:::0:0

² Solheim, Jorunn: "Hearing loss in the elderly" Doktoravhandling, Universitetet i Oslo (2011)

³ Solheim, J. et al (2012): "Factors affecting older adults' use of hearing aids". Scandinavian Journal of Disability Research.

For mer informasjon kontaktes politisk sjef i HLF, Merete J Orholm på 91628776 eller orholm@hlf.no

Budsjettfremlegget foreslår å øke driftsbevilgningen til Arbeids- og velferdsetaten økes med 31,8 mill. kroner. 15,8 mill. kroner av styrkingen er dekt inn gjennom en overføring fra bevilgningene som dekker utgifter til tolking i regi av frilanstolker.

Tolking for hørselshemmede, døve og døvblinde utføres både av fast ansatte tolker ved NAV Hjelpemiddelsentral og av frilanstolker. Retten til tolk er hjemlet i folketrygdloven. Det er en utfordring å sikre at alle som har behov for skrivetolk får det. Proposisjonen bekrefter at det over tid har vært misnøye på tolkeområdet, både blant brukere og tolker. Brukerorganisasjonene har bl.a. påpekt at tjenesten ikke er forutsigbar, fordi ikke alle innmeldte tolkeoppdrag blir dekt og at tolketjenestene ikke er av god nok kvalitet. Budsjettfremlegget foreslår å øke driftsbevilgningen til Arbeids- og velferdsetaten med 31,8 mill. kroner. Dette innebærer ifølge fremlegget at antall fast ansatte tolker kan økes med inntil 34 årsverk fra 2021. 15,8 mill. kroner av styrkingen er dekt inn gjennom en overføring fra bevilgningene som dekker utgifter til tolking i regi av frilanstolker.

HLF er enig i økningen som foreslås, men mener at det i sin helhet må tilføres friske midler til tolkeområdet og at det ikke tas fra potten som går til å dekke utgifter knyttet til frilanstolker. Tolkeområdet har vært et neglisjert område i mange år og behovet for friske midler er prekært blant annet for å dekke den økende etterspørsel etter skrivetolk. I dag så er det spesielt tolkeoppdrag utenfor ordinær arbeidstid, som f.eks til foreldremøter, kulturarrangement, deltakelse i lags- og foreningsarbeid som brukere ikke får tolk til. På grunn av avslag på tolk må planlagte aktiviteter avlyses og aktiv samfunnsdeltakelse hindres. Resultatet blir ofte sosial tilbaketrekking, isolasjon og ensomhet. Tolketjenesten begrunner selv avslag med at det ikke er kapasitet nok, at det er for få tolker til å ta skrivetolkoppdrag og at tolkene ikke kan pålegges å arbeide kveld eller helg. Det er ikke nok å ha faste ansatte tolker i NAV hvis de for eksempel kun skal jobbe i kontortiden. Det må derfor også ses på turnusordninger, arbeidstid- og overtidsbestemmelser samt generelle arbeids- og lønnsvilkår. Frilanstolker er en viktig del av å gi brukerne gode tolketjenester og det er negativt at det tas midler fra denne finansieringsordningen, særlig før en har fått et godt og kvalitativt tolketilbud til brukeren, som gir rett tolk til rett tid. Tolkeområdet må styrkes i sin helhet.

Vi ber komiteen se til kritikken Norge fikk ved utspørringen av oppfølgingen av FN konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne i Geneve våren 2019. Komiteen ba Norge sørge for tilstrekkelige menneskelige og økonomiske ressurser til at døve og hørselshemmede får tolketjenester når de trenger det, herunder utenom kontortid (Pkt 31 d og 32 d – artikkel 19 (tolk)).

MERKNAD 3. Rammene for tilpasningskurs økes og tilskuddssatsene høynes.

I dag er det få mestrings- og rehabiliteringstilbud for hørselshemmede som er yrkesaktive, er i ferd med å falle ut eller ønsker seg tilbake i arbeid. Tilpasningskursene er etterspurt og midler til å avholde flere kurs må prioriteres. Det er også etterspørsel etter kommunikasjons- og oppfølgingskurs fra tidligere deltakere på tilpasningskurs. Hørselshemmede har i dag en lov hjemlet rett på tilpasningskurs gjennom folketrygden. Dette sikrer tilgang til tilpasningskurs uavhengig av bosted eller økonomi. Det er viktig med en helhetlig og individuell tilpasset rehabilitering for yrkesaktive hørselshemmede, slik at de både er i stand til å komme raskere tilbake til arbeid og/eller beholde jobben. I rehabiliteringsfasen må det psykososiale vektlegges, med særlig fokus på mestring av sin funksjonshemming og deltakelse i arbeidslivet. Bevissthet og informasjon omkring ekstrabelastingene hørselshemmede har i arbeidslivet er av stor betydning både i det forbedrende og det forebyggende arbeidet.

Når det gjelder utløste satser så ser vi at det er en betydelig skjevfordeling innen samsesetapgruppen. Syn har i dag kr. 3.475,- per døgn og hørsel kr. 2.405,- per døgn. Tilrettelegging for hørselshemmede med hørselsteknisk utstyr har betydelig kostnader og økt sats vil gi muligheter for en enda bedre faglig kvalitativ oppfølging av hver enkelt kursdeltaker.

For mer informasjon kontaktes politisk sjef i HLF, Merete J Orholm på 91628776 eller orholm@hlf.no

Programkategori 29.60, Kap 2661, post 78 Høreapparater

MERKNAD 4: Høreapparater skal være gratis, sortimentet godt og mangfoldig.

Statsbudsjettet legger til grunn en maksimal prisgrense for høreapparater. Det er viktig at det åpnes opp for at en bruker som ikke kan nyttiggjøre seg høreapparater innenfor prisgrensen, får tilgang til de høreapparater det medisinske fagmiljøet sier at vedkommende må ha. En prisgrense må ikke være et hinder for at brukeren får det apparatet som vedkommende best kan nyttiggjøre seg for å være en aktiv samfunnsborger.

HLF støtter for øvrig innspill fra FFO under Kap. 352, post 21. Handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse.

I tillegg støtter HLF innspillet fra FFO til komiteens ansvarsområde for politikk overfor personer med nedsatt funksjonsevne og Veikart universelt utformet nærscole 2030.